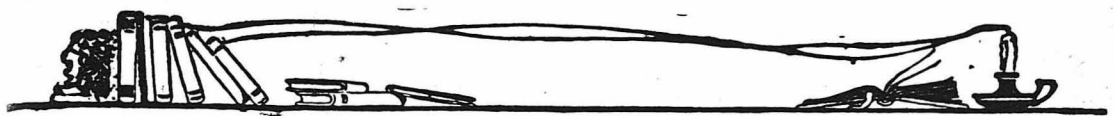

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗ ΤΩΝ ΛΟΓΙΩΝ ΜΑΣ

ΤΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΑΠΟΜΗΝΟΜΕΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΠΙΡΒΑΝΑ

(Συνέχεια ix του προηγούμενου)

Φορτωμένος με βιβλία, ο 'Επισκοπόπουλος διάβαζε παντού. Σε καφενεύο, στο σιδηρόδρομο, στο σπίτι, στα μπάνια του Φαίχου και στο δρόμο άκομα. Και διάβαζε με την ίδια καταπληκτική γρηγοράδα, που έγραφε. Διάβαζε κυρίως συγχρόνους Γάλλους συγγραφείς. Έτσι σιγά-σιγά είχε καταρωθεί να γνωρίσει, απέκτησε δέχρη, όχι μόνο τα έργα των πλέον ονμαστών του καιρού μας, αλλά και την άνευτολογία τους; και ό,τι σχετικό είχε γραφεί γι' αυτούς. Ο Σουρής, πα ζοντας, έλεγε πώς; ήξερε και τους τριώντες εξιδέλους; άκομα όλων των Γάλλων συγγραφέων. Ο χαρακτήρισμός αυτός δεν άπειξε πολύ άπ' την αλήθεια. Όταν έδωκε στην 'Αθήνα ο Σάρ Πελλαντάν, που πολλοί δεν ήξεραν άκόμα ούτε το όνομά του, ο 'Επισκοπόπουλος έγραψε άμ σως να τον επισκεφθώ, να του μιλήσω για τα έργα του, για τη σχολή των ονδοσαντινών, για τα μυτήρια της μανας, για τα ταξείδια του, για έπεισόδια της ζωής του, που και ο ίδιος πιά τα είχε λησμονήσει. Ο Σάρ Πελλαντάν είχε μείνει κατάπληκτος. Και σ' ένα πενταπό, που κάναμε με τον μουσικοπαθή αυτόν σαρών προς την Ακρόπολη, ύστερ' από την περίφημη διάλεξη του στον Παρνασσό, μου μίλησε με θαυμασμό για τον νέον αυτόν, που ήτανό μόλις 'Αθηναίος, που έγγαφεί το έργο του. Στην έρώση είχε προφέρει κάποια άραγια τραγούδια του με την άφ' έρωση: «Au seul thénien, qui m'a manifesté la connaissance de mon oeuvre».

Ο 'Επισκοπόπουλος τον είχε ρωτήσει, στον περιπάτο μας; άόον, ύστερ' από μία σαρφή και διεξοδική όμιλία, που μέν είχε κάποιον για την έλληνική μυθολογία και τα έλληνικά θρησκευτικά μυτήρια, άνθά έπισκοφθή την 'Ελευσίνα. Και ο Σάρ, που λίγο προηγουμένα είχε χαρακτηρίσει τους σημερινούς, 'Ελληνες ως; μία

φυλή έξυπνη, αλλά χωρίς μυστικισμό (vous êtes intelligents mais point mystiques) του άπάντησε:

—Θά πάω βέβαια. Αλλά θά πάω άόχη με το φεγγάρι. Έτσι πρέπει να πηγαίνω κανείς στην 'Ελευσίνα.

Νομίζω, ότι ο 'Επισκοπόπουλος τον είχε συνοδεύσει, ύστερ' από λίγες ήμέρες, στο ποροκόννημά του αυτό.

Αλλά ο 'Επισκοπόπουλος ή'τα ένας ένας φανταστικός του 'Ανατόλ Φράνς. Είχε μεταφράσει την «Θοΐδα» του στή «Παναθήναια» και είχε δημοσιεύσει μία μικρή μελέτη γι' αυτόν στην «Τέχνη».

Όταν ήρθε ο 'Ανατόλ Φράνς στην 'Αθήνα, με τη θαλασσογύ του φίλου του Καγιαβέ, ο πρώτος που πήγε να τον χαιρετήσει, άπάνω στο πλοίο, ήταν ο 'Επισκοπόπουλος. Και πόσο είχε κατακτήσει τη συμπάθεια του μεγάλου συγγραφέως; και του φίλου του Καγιαβέ, όσες είχε γίνει ο άχώριστος σύντροφος και ξαναγός του, όσες ήμέρες έβρισκε στην 'Αθήνα. Σε μία έπιστολή του άργότερα, του έγραψε, ότι στός 'Αθήνας «δεν είχε ίδωί παρά μόρμαρα, σκιές και αυτόν», (je n'ai vu que des marbres, des ombres et vous). Σίγη έξαιρετική αυτή συμπάθεια του 'Ανατόλ Φράνς και του πλουσίου φίλου του Καγιαβέ όφείλει ο 'Επισκοπόπουλος το ταξίδι του και την έγκατάστασή του στο Παρίσι. Ο μεγάλος του φίλος τον έπροσάνασε στή πρώτη του βήματα, τον έμπασε στους φιλολογικούς κύκλους του σαλονιού της κ. Καγιαβέ, του έγραψε τον πρόλογο στο πρώτο γαλλικό του βιβλίο, και, φυσικά, με τέτοιον φιλολογικό άνάδοχο και με το άναμφισβήτητο τάκάντο του, ο 'Επισκοπόπουλος δεν έζήτησε να γίνει ο Γάλλος συγγραφέας Nicolas Segur, ένας συγγραφέας, που κας έδωκε μία σειρά θελκτικών έργων στην γλώσσα της δευτέρας του πατρίδας, το νελεντιό από το όποια (Le rideau rouge) άρθμαί, έικοι έκδόσεις. Και έτσι ο 'Επισκοπόπουλος, που ήταν ένας οικείος του 'Ανατόλ Φράνς, έδωσε στή Γαλλική φιλολογία δύο από τα πιο άυθεντικά βιβλία άπομνημονευμάτων του το μεγάλο του δάσκαλο, δύο όσα έγοάρηκαν από Γάλλους συγγραφείς, μετά τον θάνατό του. Ως άπομνημονευματογράφο του 'Ανατόλ Φράνς, Πάω Σουνταί, τουλάχιστον, στην κυριική του έπιθεώρηση του 1927, τον όνομάζει: le plus verifique.

Τη γαλλική γλώσσα μπορείς να τη κανείς, ό,τι την κατέστησε ο 'Επισκοπόπουλος, όσας και την έλληνική. Άπό διάσθηση. 'Αμ-φίβιλαν άν έκανε ποτέ συστηματικές σπουδές, όσας ο Ζίν Μορεάς, που ήξερε ιστορικάς και γραμματικές ός τη γαλλική γλώσσα όσο λίγοι Γάλλοι. Ο 'Επισκοπόπουλος και ός 'Ελλην συγγραφείς έσέκνετε Γαλλικά και μετέφραζε έλληνικά.

Και λυπούμαι, που δεν κράτησα μερικά περίεργα σχετικά ντόκου-μένα, που είχε σκορπίσει στο σπίτι μου, όταν περνώνας μαζί μου λίγες ήμέρες, χρησιμοποιούσε το γραφείο μου, για να γράφω ένα διήγημα ή μία έντύπωση. Τα χειρόγραφα του ήταν περιεργότατα. Φράσεις γαλλικές άνακατωμένες με έλληνικές, έπίθετα γαλλικά κολλημένα σε έλληνικά ουσιαστικά. Έγγραφο, δηλαδή, όσας του έρχονταν φυσικά οι φράσεις και λέξεις, πότε έλληνικά, πότε γαλλικά, με την επιφύλαξη να μεταφράση ύστερα, με την άνσθή του τις έβενες παρεμβόλες και να ένω τοίχη το κείμενό του. Έτσι λ. χ. για να θυμηθώ κάποια παραδείγματα, έγραφε: «Par une belle soirée d'été, se mia έπαυλη της Κηρισσιά...» ή «ή ώραία έορτή battait son plein...» Τα έλληνικά του φυσικά ήταν γεμάτα γαλλισμούς και ο κ. Ρουσσέλ βοήθαί ότι τα γαλλικά του έχουν άκόμα πολλούς έλληνισμούς, όσας το «sympathiser quelqu'un», που δεν το λένε ποτέ οι Γάλλοι, στην έννοια του «συμπαθώ κάποιον». Με όλα αυτά, τα γαλλικά βιβλία του 'Επισκοποπούλου είνε γραμμένα μ' ένα θελκτικό τρόπο και, άν όπάχουν κάποιον έλληνα στή στο έργο του, μήπως ο Χριστομάνος δεν έλεγε, ότι κάποιος έβρισκοί το στή μετέφραση, που είχε κάνει ο ίδιος του βιβλίου της Αύτοκρατορίας Ελισαβέτ, της έδιναν, κατά τη γνώμη Γάλλων συγγραφέων, ένα ίστίετρο θέληγτρο, πλουσιζοντας τη γαλλική έκφραση με νεολογισμούς, που δεν όπηρεζε κανένας λόγος να τους άρνηθή κανείς;

Από την έποχή, που ο 'Επισκοπόπουλος, έξαφανίστηκε ένα πρωί, πηγαίνοντας για παραματοποίηση το φιλολογικό του όνειρο στο Παρίσι, χωρίς να είδοποίηση κανένα για τους σκοπούς του—είχε φυλάξει μυστικό το σχέδιό του και από μέσα άκομα, που δεν μου έφτανε κανένα μυστικό—δεν το έσυνάδα παρά σ' ένα σύντομο ταξίδι, που έκανε, προ έτών στην 'Αθήνα.

Είχε έρθη να μ' επισκεφθώ στή Φρεατίδα, που κακοκούσα τότε, μισό μήνες για κάποιο θεατρικό του έργο, που έτοιμάζε, θυμηθήκαμε τα παλιά, και χωριτήκαμε πάλι. 'Αλληλογραφία δεν είχαμε ποτέ μαζί μας. Ο 'Επισκοπόπουλος δεν έγραφε ποτέ γράμματα και όταν του έγραφαν—όσοι δεν έγγαφον την άποστολή του αυτή προς την έπιστολογραφία—δεν άπάντουσε ποτέ. Δέ έλειπε όμως ποτέ να μου στέλνω τα νέα του βιβλία, με θερμές φιλικές άφιερώσεις. Για μένα ο Nicolas Segur, Γάλλος συγ-γραφείς, μένει πάντα ο 'Επισκοπόπουλος, ένας παλαιός ημερώδης της Κηρισσιάς, του Φαλήρου και της Φρεατίδας, όσας συμπαθητικός μου, μικρός άδελφός.

Δεν μπορεί να κλείσω την σελίδα του 'Επισκοποπούλου, χωρίς να θυμηθώ ένα χαριτωμένο άνέκδοτο, που μολονότι άνήκει στο πνεύμα του άλησμονήτου Εύαγγέλου Κουσουλάκου, μάς παρουσιάζει τίν 'Επισκοπόπουλο και ός... γιατρό. Διότι πράγματι, ο μικρός έσείνος Ζακυνθινός ήταν ένας σοφός γιατρός—θεορητικός τουλάχιστον—ό ο λίγοι ίσως από τους έρωθισμένους με δίπλωμα της 'Ιατρικής Σχολής. Είχε έκηρεασμένος από το πρώτο του έπάγγελμα, το έπάγγελμα του φαρκματορβί, είτε από κάποια φυσική κλίση προς την ιατρική, κατέργαζε όλα τα ιατρικά βιβλία, που πέφταν στα χέρια του, όσας και τα φιλολογικά. Και ήταν σε θέση να συτήρηση ιατρικά ζήτηματα με κάθε γιατρό και κάποτε να τον άποστομώζω. Έννοείται ότι όποιος φιλικός μας κύκλος, πολλοί του ζητούσαν σοβαρώς την συμβουλήν και δέ δυσκολευότανε καθόλου να την δώση συνοδουόνας την με την άνάλογη συνταγή. Αυτό έδωκε άφωρμη, κάποτε, στον Κουσουλάκο, να σκορφή ένα από τα πιο χαριτωμένα του άστεια.

Στο έπιστορίο «'Αβέρωφ» έγραψε ο Κουσουλάκος, με μερικόνος φίλος του, και στο άντικρινό του τραπέζι έγραψε ο 'Επισκοπόπουλος με άλλη παρέα.

Μία στιγμή, πλείους τον Κουσουλάκο ο γνωστός της έποχής; έσείνης γέρος; έσημεριόπώλης ο Χατζής, του παρεπένεθηκε πώς είνε άρρωστος και τον παρεκάλεσε, άν γνωρίζη κανένα γιατρό, που τον συστήρη, για να τον καλέσει άφωρμη. Ο Κουσουλάκος, χωρίς να χάση καιρό, του έδειξε τον 'Επισκοπόπουλο και του έλεγε:

—Πήγαινε σ' αυτόν τον νέον έσεί απέαντι. Είνε λαμπρός γιατρός. Και πές' του ότι τον παρκαλώ να σ' έξέτασθ.

(Άκούοντες)

Και λυπούμαι, που δεν κράτησα μερικά περίεργα σχετικά ντόκου-μένα, που είχε σκορπίσει στο σπίτι μου, όταν περνώνας μαζί μου λίγες ήμέρες, χρησιμοποιούσε το γραφείο μου, για να γράφω ένα διήγημα ή μία έντύπωση. Τα χειρόγραφα του ήταν περιεργότατα. Φράσεις γαλλικές άνακατωμένες με έλληνικές, έπίθετα γαλλικά κολλημένα σε έλληνικά ουσιαστικά. Έγγραφο, δηλαδή, όσας του έρχονταν φυσικά οι φράσεις και λέξεις, πότε έλληνικά, πότε γαλλικά, με την επιφύλαξη να μεταφράση ύστερα, με την άνσθή του τις έβενες παρεμβόλες και να ένω τοίχη το κείμενό του. Έτσι λ. χ. για να θυμηθώ κάποια παραδείγματα, έγραφε: «Par une belle soirée d'été, se mia έπαυλη της Κηρισσιά...» ή «ή ώραία έορτή battait son plein...» Τα έλληνικά του φυσικά ήταν γεμάτα γαλλισμούς και ο κ. Ρουσσέλ βοήθαί ότι τα γαλλικά του έχουν άκόμα πολλούς έλληνισμούς, όσας το «sympathiser quelqu'un», που δεν το λένε ποτέ οι Γάλλοι, στην έννοια του «συμπαθώ κάποιον». Με όλα αυτά, τα γαλλικά βιβλία του 'Επισκοποπούλου είνε γραμμένα μ' ένα θελκτικό τρόπο και, άν όπάχουν κάποιον έλληνα στή στο έργο του, μήπως ο Χριστομάνος δεν έλεγε, ότι κάποιος έβρισκοί το στή μετέφραση, που είχε κάνει ο ίδιος του βιβλίου της Αύτοκρατορίας Ελισαβέτ, της έδιναν, κατά τη γνώμη Γάλλων συγγραφέων, ένα ίστίετρο θέληγτρο, πλουσιζοντας τη γαλλική έκφραση με νεολογισμούς, που δεν όπηρεζε κανένας λόγος να τους άρνηθή κανείς;

Από την έποχή, που ο 'Επισκοπόπουλος, έξαφανίστηκε ένα πρωί, πηγαίνοντας για παραματοποίηση το φιλολογικό του όνειρο στο Παρίσι, χωρίς να είδοποίηση κανένα για τους σκοπούς του—είχε φυλάξει μυστικό το σχέδιό του και από μέσα άκομα, που δεν μου έφτανε κανένα μυστικό—δεν το έσυνάδα παρά σ' ένα σύντομο ταξίδι, που έκανε, προ έτών στην 'Αθήνα.

Είχε έρθη να μ' επισκεφθώ στή Φρεατίδα, που κακοκούσα τότε, μισό μήνες για κάποιο θεατρικό του έργο, που έτοιμάζε, θυμηθήκαμε τα παλιά, και χωριτήκαμε πάλι. 'Αλληλογραφία δεν είχαμε ποτέ μαζί μας. Ο 'Επισκοπόπουλος δεν έγραφε ποτέ γράμματα και όταν του έγραφαν—όσοι δεν έγγαφον την άποστολή του αυτή προς την έπιστολογραφία—δεν άπάντουσε ποτέ. Δέ έλειπε όμως ποτέ να μου στέλνω τα νέα του βιβλία, με θερμές φιλικές άφιερώσεις. Για μένα ο Nicolas Segur, Γάλλος συγ-γραφείς, μένει πάντα ο 'Επισκοπόπουλος, ένας παλαιός ημερώδης της Κηρισσιάς, του Φαλήρου και της Φρεατίδας, όσας συμπαθητικός μου, μικρός άδελφός.

Δεν μπορεί να κλείσω την σελίδα του 'Επισκοποπούλου, χωρίς να θυμηθώ ένα χαριτωμένο άνέκδοτο, που μολονότι άνήκει στο πνεύμα του άλησμονήτου Εύαγγέλου Κουσουλάκου, μάς παρουσιάζει τίν 'Επισκοπόπουλο και ός... γιατρό. Διότι πράγματι, ο μικρός έσείνος Ζακυνθινός ήταν ένας σοφός γιατρός—θεορητικός τουλάχιστον—ό ο λίγοι ίσως από τους έρωθισμένους με δίπλωμα της 'Ιατρικής Σχολής. Είχε έκηρεασμένος από το πρώτο του έπάγγελμα, το έπάγγελμα του φαρκματορβί, είτε από κάποια φυσική κλίση προς την ιατρική, κατέργαζε όλα τα ιατρικά βιβλία, που πέφταν στα χέρια του, όσας και τα φιλολογικά. Και ήταν σε θέση να συτήρηση ιατρικά ζήτηματα με κάθε γιατρό και κάποτε να τον άποστομώζω. Έννοείται ότι όποιος φιλικός μας κύκλος, πολλοί του ζητούσαν σοβαρώς την συμβουλήν και δέ δυσκολευότανε καθόλου να την δώση συνοδουόνας την με την άνάλογη συνταγή. Αυτό έδωκε άφωρμη, κάποτε, στον Κουσουλάκο, να σκορφή ένα από τα πιο χαριτωμένα του άστεια.

Στο έπιστορίο «'Αβέρωφ» έγραψε ο Κουσουλάκος, με μερικόνος φίλος του, και στο άντικρινό του τραπέζι έγραψε ο 'Επισκοπόπουλος με άλλη παρέα.

Μία στιγμή, πλείους τον Κουσουλάκο ο γνωστός της έποχής; έσείνης γέρος; έσημεριόπώλης ο Χατζής, του παρεπένεθηκε πώς είνε άρρωστος και τον παρεκάλεσε, άν γνωρίζη κανένα γιατρό, που τον συστήρη, για να τον καλέσει άφωρμη. Ο Κουσουλάκος, χωρίς να χάση καιρό, του έδειξε τον 'Επισκοπόπουλο και του έλεγε:

—Πήγαινε σ' αυτόν τον νέον έσεί απέαντι. Είνε λαμπρός γιατρός. Και πές' του ότι τον παρκαλώ να σ' έξέτασθ.

(Άκούοντες)

Και λυπούμαι, που δεν κράτησα μερικά περίεργα σχετικά ντόκου-μένα, που είχε σκορπίσει στο σπίτι μου, όταν περνώνας μαζί μου λίγες ήμέρες, χρησιμοποιούσε το γραφείο μου, για να γράφω ένα διήγημα ή μία έντύπωση. Τα χειρόγραφα του ήταν περιεργότατα. Φράσεις γαλλικές άνακατωμένες με έλληνικές, έπίθετα γαλλικά κολλημένα σε έλληνικά ουσιαστικά. Έγγραφο, δηλαδή, όσας του έρχονταν φυσικά οι φράσεις και λέξεις, πότε έλληνικά, πότε γαλλικά, με την επιφύλαξη να μεταφράση ύστερα, με την άνσθή του τις έβενες παρεμβόλες και να ένω τοίχη το κείμενό του. Έτσι λ. χ. για να θυμηθώ κάποια παραδείγματα, έγραφε: «Par une belle soirée d'été, se mia έπαυλη της Κηρισσιά...» ή «ή ώραία έορτή battait son plein...» Τα έλληνικά του φυσικά ήταν γεμάτα γαλλισμούς και ο κ. Ρουσσέλ βοήθαί ότι τα γαλλικά του έχουν άκόμα πολλούς έλληνισμούς, όσας το «sympathiser quelqu'un», που δεν το λένε ποτέ οι Γάλλοι, στην έννοια του «συμπαθώ κάποιον». Με όλα αυτά, τα γαλλικά βιβλία του 'Επισκοποπούλου είνε γραμμένα μ' ένα θελκτικό τρόπο και, άν όπάχουν κάποιον έλληνα στή στο έργο του, μήπως ο Χριστομάνος δεν έλεγε, ότι κάποιος έβρισκοί το στή μετέφραση, που είχε κάνει ο ίδιος του βιβλίου της Αύτοκρατορίας Ελισαβέτ, της έδιναν, κατά τη γνώμη Γάλλων συγγραφέων, ένα ίστίετρο θέληγτρο, πλουσιζοντας τη γαλλική έκφραση με νεολογισμούς, που δεν όπηρεζε κανένας λόγος να τους άρνηθή κανείς;

Από την έποχή, που ο 'Επισκοπόπουλος, έξαφανίστηκε ένα πρωί, πηγαίνοντας για παραματοποίηση το φιλολογικό του όνειρο στο Παρίσι, χωρίς να είδοποίηση κανένα για τους σκοπούς του—είχε φυλάξει μυστικό το σχέδιό του και από μέσα άκομα, που δεν μου έφτανε κανένα μυστικό—δεν το έσυνάδα παρά σ' ένα σύντομο ταξίδι, που έκανε, προ έτών στην 'Αθήνα.

Είχε έρθη να μ' επισκεφθώ στή Φρεατίδα, που κακοκούσα τότε, μισό μήνες για κάποιο θεατρικό του έργο, που έτοιμάζε, θυμηθήκαμε τα παλιά, και χωριτήκαμε πάλι. 'Αλληλογραφία δεν είχαμε ποτέ μαζί μας. Ο 'Επισκοπόπουλος δεν έγραφε ποτέ γράμματα και όταν του έγραφαν—όσοι δεν έγγαφον την άποστολή του αυτή προς την έπιστολογραφία—δεν άπάντουσε ποτέ. Δέ έλειπε όμως ποτέ να μου στέλνω τα νέα του βιβλία, με θερμές φιλικές άφιερώσεις. Για μένα ο Nicolas Segur, Γάλλος συγ-γραφείς, μένει πάντα ο 'Επισκοπόπουλος, ένας παλαιός ημερώδης της Κηρισσιάς, του Φαλήρου και της Φρεατίδας, όσας συμπαθητικός μου, μικρός άδελφός.

Δεν μπορεί να κλείσω την σελίδα του 'Επισκοποπούλου, χωρίς να θυμηθώ ένα χαριτωμένο άνέκδοτο, που μολονότι άνήκει στο πνεύμα του άλησμονήτου Εύαγγέλου Κουσουλάκου, μάς παρουσιάζει τίν 'Επισκοπόπουλο και ός... γιατρό. Διότι πράγματι, ο μικρός έσείνος Ζακυνθινός ήταν ένας σοφός γιατρός—θεορητικός τουλάχιστον—ό ο λίγοι ίσως από τους έρωθισμένους με δίπλωμα της 'Ιατρικής Σχολής. Είχε έκηρεασμένος από το πρώτο του έπάγγελμα, το έπάγγελμα του φαρκματορβί, είτε από κάποια φυσική κλίση προς την ιατρική, κατέργαζε όλα τα ιατρικά βιβλία, που πέφταν στα χέρια του, όσας και τα φιλολογικά. Και ήταν σε θέση να συτήρηση ιατρικά ζήτηματα με κάθε γιατρό και κάποτε να τον άποστομώζω. Έννοείται ότι όποιος φιλικός μας κύκλος, πολλοί του ζητούσαν σοβαρώς την συμβουλήν και δέ δυσκολευότανε καθόλου να την δώση συνοδουόνας την με την άνάλογη συνταγή. Αυτό έδωκε άφωρμη, κάποτε, στον Κουσουλάκο, να σκορφή ένα από τα πιο χαριτωμένα του άστεια.

Στο έπιστορίο «'Αβέρωφ» έγραψε ο Κουσουλάκος, με μερικόνος φίλος του, και στο άντικρινό του τραπέζι έγραψε ο 'Επισκοπόπουλος με άλλη παρέα.

Μία στιγμή, πλείους τον Κουσουλάκο ο γνωστός της έποχής; έσείνης γέρος; έσημεριόπώλης ο Χατζής, του παρεπένεθηκε πώς είνε άρρωστος και τον παρεκάλεσε, άν γνωρίζη κανένα γιατρό, που τον συστήρη, για να τον καλέσει άφωρμη. Ο Κουσουλάκος, χωρίς να χάση καιρό, του έδειξε τον 'Επισκοπόπουλο και του έλεγε:

—Πήγαινε σ' αυτόν τον νέον έσεί απέαντι. Είνε λαμπρός γιατρός. Και πές' του ότι τον παρκαλώ να σ' έξέτασθ.

(Άκούοντες)

Και λυπούμαι, που δεν κράτησα μερικά περίεργα σχετικά ντόκου-μένα, που είχε σκορπίσει στο σπίτι μου, όταν περνώνας μαζί μου λίγες ήμέρες, χρησιμοποιούσε το γραφείο μου, για να γράφω ένα διήγημα ή μία έντύπωση. Τα χειρόγραφα του ήταν περιεργότατα. Φράσεις γαλλικές άνακατωμένες με έλληνικές, έπίθετα γαλλικά κολλημένα σε έλληνικά ουσιαστικά. Έγγραφο, δηλαδή, όσας του έρχονταν φυσικά οι φράσεις και λέξεις, πότε έλληνικά, πότε γαλλικά, με την επιφύλαξη να μεταφράση ύστερα, με την άνσθή του τις έβενες παρεμβόλες και να ένω τοίχη το κείμενό του. Έτσι λ. χ. για να θυμηθώ κάποια παραδείγματα, έγραφε: «Par une belle soirée d'été, se mia έπαυλη της Κηρισσιά...» ή «ή ώραία έορτή battait son plein...» Τα έλληνικά του φυσικά ήταν γεμάτα γαλλισμούς και ο κ. Ρουσσέλ βοήθαί ότι τα γαλλικά του έχουν άκόμα πολλούς έλληνισμούς, όσας το «sympathiser quelqu'un», που δεν το λένε ποτέ οι Γάλλοι, στην έννοια του «συμπαθώ κάποιον». Με όλα αυτά, τα γαλλικά βιβλία του 'Επισκοποπούλου είνε γραμμένα μ' ένα θελκτικό τρόπο και, άν όπάχουν κάποιον έλληνα στή στο έργο του, μήπως ο Χριστομάνος δεν έλεγε, ότι κάποιος έβρισκοί το στή μετέφραση, που είχε κάνει ο ίδιος του βιβλίου της Αύτοκρατορίας Ελισαβέτ, της έδιναν, κατά τη γνώμη Γάλλων συγγραφέων, ένα ίστίετρο θέληγτρο, πλουσιζοντας τη γαλλική έκφραση με νεολογισμούς, που δεν όπηρεζε κανένας λόγος να τους άρνηθή κανείς;

Από την έποχή, που ο 'Επισκοπόπουλος, έξαφανίστηκε ένα πρωί, πηγαίνοντας για παραματοποίηση το φιλολογικό του όνειρο στο Παρίσι, χωρίς να είδοποίηση κανένα για τους σκοπούς του—είχε φυλάξει μυστικό το σχέδιό του και από μέσα άκομα, που δεν μου έφτανε κανένα μυστικό—δεν το έσυνάδα παρά σ' ένα σύντομο ταξίδι, που έκανε, προ έτών στην 'Αθήνα.

Είχε έρθη να μ' επισκεφθώ στή Φρεατίδα, που κακοκούσα τότε, μισό μήνες για κάποιο θεατρικό του έργο, που έτοιμάζε, θυμηθήκαμε τα παλιά, και χωριτήκαμε πάλι. 'Αλληλογραφία δεν είχαμε ποτέ μαζί μας. Ο 'Επισκοπόπουλος δεν έγραφε ποτέ γράμματα και όταν του έγραφαν—όσοι δεν έγγαφον την άποστολή του αυτή προς την έπιστολογραφία—δεν άπάντουσε ποτέ. Δέ έλειπε όμως ποτέ να μου στέλνω τα νέα του βιβλία, με θερμές φιλικές άφιερώσεις. Για μένα ο Nicolas Segur, Γάλλος συγ-γραφείς, μένει πάντα ο 'Επισκοπόπουλος, ένας παλαιός ημερώδης της Κηρισσιάς, του Φαλήρου και της Φρεατίδας, όσας συμπαθητικός μου, μικρός άδελφός.

Δεν μπορεί να κλείσω την σελίδα του 'Επισκοποπούλου, χωρίς να θυμηθώ ένα χαριτωμένο άνέκδοτο, που μολονότι άνήκει στο πνεύμα του άλησμονήτου Εύαγγέλου Κουσουλάκου, μάς παρουσιάζει τίν 'Επισκοπόπουλο και ός... γιατρό. Διότι πράγματι, ο μικρός έσείνος Ζακυνθινός ήταν ένας σοφός γιατρός—θεορητικός τουλάχιστον—ό ο λίγοι ίσως από τους έρωθισμένους με δίπλωμα της 'Ιατρικής Σχολής. Είχε έκηρεασμένος από το πρώτο του έπάγγελμα, το έπάγγελμα του φαρκματορβί, είτε από κάποια φυσική κλίση προς την ιατρική, κατέργαζε όλα τα ιατρικά βιβλία, που πέφταν στα χέρια του, όσας και τα φιλολογικά. Και ήταν σε θέση να συτήρηση ιατρικά ζήτηματα με κάθε γιατρό και κάποτε να τον άποστομώζω. Έννοείται ότι όποιος φιλικός μας κύκλος, πολλοί του ζητούσαν σοβαρώς την συμβουλήν και δέ δυσκολευότανε καθόλου να την δώση συνοδουόνας την με την άνάλογη συνταγή. Αυτό έδωκε άφωρμη, κάποτε, στον Κουσουλάκο, να σκορφή ένα από τα πιο χαριτωμένα του άστεια.

Στο έπιστορίο «'Αβέρωφ» έγραψε ο Κουσουλάκος, με μερικόνος φίλος του, και στο άντικρινό του τραπέζι έγραψε ο 'Επισκοπόπουλος με άλλη παρέα.

Μία στιγμή, πλείους τον Κουσουλάκο ο γνωστός της έποχής; έσείνης γέρος; έσημεριόπώλης ο Χατζής, του παρεπένεθηκε πώς είνε άρρωστος και τον παρεκάλεσε, άν γνωρίζη κανένα γιατρό, που τον συστήρη, για να τον καλέσει άφωρμη. Ο Κουσουλάκος, χωρίς να χάση καιρό, του έδειξε τον 'Επισκοπόπουλο και του έλεγε:

—Πήγαινε σ' αυτόν τον νέον έσεί απέαντι. Είνε λαμπρός γιατρός. Και πές' του ότι τον παρκαλώ να σ' έξέτασθ.

(Άκούοντες)

Και λυπούμαι, που δεν κράτησα μερικά περίεργα σχετικά ντόκου-μένα, που είχε σκορπίσει στο σπίτι μου, όταν περνώνας μαζί μου λίγες ήμέρες, χρησιμοποιούσε το γραφείο μου, για να γράφω ένα διήγημα ή μία έντύπωση. Τα χειρόγραφα του ήταν περιεργότατα. Φράσεις γαλλικές άνακατωμένες με έλληνικές, έπίθετα γαλλικά κολλημένα σε έλληνικά ουσιαστικά. Έγγραφο, δηλαδή, όσας του έρχονταν φυσικά οι φράσεις και λέξεις, πότε έλληνικά, πότε γαλλικά, με την επιφύλαξη να μεταφράση ύστερα, με την άνσθή του τις έβενες παρεμβόλες και να ένω τοίχη το κείμενό του. Έτσι λ. χ. για να θυμηθώ κάποια παραδείγματα, έγραφε: «Par une belle soirée d'été, se mia έπαυλη της Κηρισσιά...» ή «ή ώραία έορτή battait son plein...» Τα έλληνικά του φυσικά ήταν γεμάτα γαλλισμούς και ο κ. Ρουσσέλ βοήθαί ότι τα γαλλικά του έχουν άκόμα πολλούς έλληνισμούς, όσας το «sympathiser quelqu'un», που δεν το λένε ποτέ οι Γάλλοι, στην έννοια του «συμπαθώ κάποιον». Με όλα αυτά, τα γαλλικά βιβλία του 'Επισκοποπούλου είνε γραμμένα μ' ένα θελκτικό τρόπο και, άν όπάχουν κάποιον έλληνα στή στο έργο του, μήπως ο Χριστομάνος δεν έλεγε, ότι κάποιος έβρισκοί το στή μετέφραση, που είχε κάνει ο ίδιος του βιβλίου της Αύτοκρατορίας Ελισαβέτ, της έδιναν, κατά τη γνώμη Γάλλων συγγραφέων, ένα ίστίετρο θέληγτρο, πλουσιζοντας τη γαλλική έκφραση με νεολογισμούς, που δεν όπηρεζε κανένας λόγος να τους άρνηθή κανείς;

Από την έποχή, που ο 'Επισκοπόπουλος, έξαφανίστηκε ένα πρωί, πηγαίνοντας για παραματοποίηση το φιλολογικό του όνειρο στο Παρίσι, χωρίς να είδοποίηση κανένα για τους σκοπούς του—είχε φυλάξει μυστικό το σχέδιό του και από μέσα άκομα, που δεν μου έφτανε κανένα μυστικό—δεν το έσυνάδα παρά σ' ένα σύντομο ταξίδι, που έκανε, προ έτών στην 'Αθήνα.

Είχε έρθη να μ' επισκεφθώ στή Φρεατίδα, που κακοκούσα τότε, μισό μήνες για κάποιο θεατρικό του έργο, που έτοιμάζε, θυμηθήκαμε τα παλιά, και χωριτήκαμε πάλι. 'Αλληλογραφία δεν είχαμε ποτέ μαζί μας. Ο 'Επισκοπόπουλος δεν έγραφε ποτέ γράμματα και όταν του έγραφαν—όσοι δεν έγγαφον την άποστολή του αυτή προς την έπιστολογραφία—δεν άπάντουσε ποτέ. Δέ έλειπε όμως ποτέ να μου στέλνω τα νέα του βιβλία, με θερμές φιλικές άφιερώσεις. Για μένα ο Nicolas Segur, Γάλλος συγ-γραφείς, μένει πάντα ο 'Επισκοπόπουλος, ένας παλαιός ημερώδης της Κηρισσιάς, του Φαλήρου και της Φρεατίδας, όσας συμπαθητικός μου, μικρός άδελφός.

Δεν μπορεί να κλείσω την σελίδα του 'Επισκοποπούλου, χωρίς να θυμηθώ ένα χαριτωμένο άνέκδοτο, που μολονότι άνήκει στο πνεύμα του άλησμονήτου Εύαγγέλου Κουσουλάκου, μάς παρουσιάζει τίν 'Επισκοπόπουλο και ός... γιατρό. Διότι πράγματι, ο μικρός έσείνος Ζακυνθινός ήταν ένας σοφός γιατρός—θεορητικός τουλάχιστον—ό ο λίγοι ίσως από τους έρωθισμένους με δίπλωμα της 'Ιατρικής Σχολής. Είχε έκηρεασμένος από το πρώτο του έπάγγελμα, το έπάγγελμα του φαρκματορβί, είτε από κάποια φυσική κλίση προς την ιατρική, κατέργαζε όλα τα ιατρικά βιβλία, που πέφταν στα χέρια του, όσας και τα φιλολογικά. Και ήταν σε θέση να συτήρηση ιατρικά ζήτηματα με κάθε γιατρό και κάποτε να τον άποστομώζω. Έννοείται ότι όποιος φιλικός μας κύκλος, πολλοί του ζητούσαν σοβαρώς την συμβουλήν και δέ δυσκολευότανε καθόλου να την δώση συνοδουόνας την με την άνάλογη συνταγή. Αυτό έδωκε άφωρμη, κάποτε, στον Κουσουλάκο, να σκορφή ένα από τα πιο χαριτωμένα του άστεια.

Στο έπιστορίο «'Αβέρωφ» έγραψε ο Κουσουλάκος, με μερικόνος φίλος του, και στο άντικρινό του τραπέζι έγραψε ο 'Επισκοπόπουλος με άλλη παρέα.

Μία στιγμή, πλείους τον Κουσουλάκο ο γνωστός της έποχής; έσείνης γέρος; έσημεριόπώλης ο Χατζής, του παρεπένεθηκε πώς είνε άρρωστος και τον παρεκάλεσε, άν γνωρίζη κανένα γιατρό, που τον συστήρη, για να τον καλέσει άφωρμη. Ο Κουσουλάκος, χωρίς να χάση καιρό, του έδειξε τον 'Επισκοπόπουλο και του έλεγε:

—Πήγαινε σ' αυτόν τον νέον έσεί απέαντι. Είνε λαμπρός γιατρός. Και πές' του ότι τον παρκαλώ να σ' έξέτασθ.

(Άκούοντες)

Και λυπούμαι, που δεν κράτησα μερικά περίεργα σχετικά ντόκου-μένα, που είχε σκορπίσει στο σπίτι μου, όταν περνώνας μαζί μου λίγες ήμέρες, χρησιμοποιούσε το γραφείο μου, για να γράφω ένα διήγημα ή μία έντύπωση. Τα χειρόγραφα του ήταν περιεργότατα. Φράσεις γαλλικές άνακατωμένες με έλληνικές, έπίθετα γαλλικά κολλημένα σε έλληνικά ουσιαστικά. Έγγραφο, δηλαδή, όσας του έρχονταν φυσικά οι φράσεις και λέξεις, πότε έλληνικά, πότε γαλλικά, με την επιφύλαξη να μεταφράση ύστερα, με την άνσθή του τις έβενες παρεμβόλες και να ένω τοίχη το κείμενό του. Έτσι λ. χ. για να θυμηθώ κάποια παραδείγματα, έγραφε: «Par une belle soirée d'été, se mia έπαυλη της Κηρισσιά...» ή «ή ώραία έορτή battait son plein...» Τα έλληνικά του φυσικά ήταν γεμάτα γαλλισμούς και ο κ. Ρουσσέλ βοήθαί ότι τα γαλλικά του έχουν άκόμα πολλούς έλληνισμούς, όσας το «sympathiser quelqu'un», που δεν το λένε ποτέ οι Γάλλοι, στην έννοια του «συμπαθώ κάποιον». Με όλα αυτά, τα γαλλικά βιβλία του 'Επισκοποπούλου είνε γραμμένα μ' ένα θελκτικό τρόπο και, άν όπάχουν κάποιον έλληνα στή στο έργο του, μήπως ο Χριστομάνος δεν έλεγε, ότι κάποιος έβρισκοί το στή μετέφραση, που είχε κάνει ο ίδιος του βιβλίου της Αύτοκρατορίας Ελισαβέτ, της έδιναν, κατά τη γνώμη Γάλλων συγγραφέων, ένα ίστίετρο θέληγτρο, πλουσιζοντας τη γαλλική έκφραση με νεολογισμούς, που δεν όπηρεζε κανένας λόγος να τους άρνηθή κανείς;

Από την έποχή, που ο 'Επισκοπόπουλος, έξαφανίστηκε ένα πρωί, πηγαίνοντας για παραματοποίηση το φιλολογικό του όνειρο στο Παρίσι, χωρίς να είδοποίηση κανένα για τους σκοπούς του—είχε φυλάξει μυστικό το σχέδιό του και από μέσα άκομα, που δεν μου έφτανε κανένα μυστικό—δεν το έσυνάδα παρά σ' ένα σύντομο ταξίδι, που έκανε, προ έτών στην 'Αθήνα.

Είχε έρθη να μ' επισκεφθώ στή Φρεατίδα, που κακοκούσα τότε, μισό μήνες για κάποιο θεατρικό του έργο, που έτοιμάζε, θυμηθήκαμε τα παλιά, και χωριτήκαμε πάλι. 'Αλληλογρα